

---

a csalán...

ZÁKÁNY ANTAL

A sötétség kilombosodott.

Puha koronája alatt horkolt a nő. A vízcsap nem volt egészen elzárva, és a csöppek ütemesen plutttyogtak valamilyen otthagyt lábás öblében.

Az ember már ágyban volt.

Nem bírt elaludni. Káromkodott, és kiugrott az ágyból. Lámpát gyújtott. Cigaretta-t kotort elő a kabátjából, és bement a fürdőszobába. Rágyújtott... Azon tűnődött, hogy megházasodjon-e.

Negyvenéves volt már. Hat éve ismeri a nőt. Hat év alatt hússzor határozták meg a házasságkötés napját. Azzal érvelt, hogy fiatal a nő. Tíz évvel fiatalabb. Most harminc. Mi lesz tíz, tizenöt év múlva?

„Mi lenne? Fiatal feleséged lesz! — mondta a nő huncutul. — Örülj neki! Meglátod, mennyi irigyed lesz!...”

„Én úgy mondanám: vetélytársam! Helyesebben, esélyes vetélytársam!”

„Bolond vagy! — mondta a nő. — Miért volna kellemetlenebb tíz év múlva egy vetélytárs, mint most?”

„Mafla kérdés! Tíz év múlva ötven leszek! Öregember! Képzeld el, fél évszázados! Nem... Nem csinálunk házasságot!”

„Én szeretlek! — mondta a nő. — És ha százéves leszel, akkor is szeretlek!...”

„Meddig?”

„Ostoba! Százegyig!”

„És azután?”

„Azután meghalok. Fű lesz belőlem... Egy napon...”

„Virág!” — mondta a férfi.

„Az most vagyok! Te montad!”

„Én mondtam. Olvastam egy versben...”

„Hát nem te találad ki?”

„Honnan? Nem vagyok költő! . . .”

„De írsz verseket. Titokban!”

„Nem szeretem, ha kutatsz nálam!”

„Magamnál kutatok! . . . Azt mondtad: ami a tiéd, az az enyém! És hogy mi egyek vagyunk! . . .”

„Egy lélek . . . Külön zsebekkel és külön fiókokkal! . . . Érted?”

„Teljesen összezavarsz! Mindig, amikor már úgy érzem, hogy megismertelek . . .”

„Nincsenek titkaim előtted! . . . Azt se mondhatod, hogy szándékosan misztifikálom magam, hogy érdekesebb legyek! Becsületes vagyok hozzád.”

„És a versek?”

„Más lapra tartoznak! Kezdetlegesek! Csak nevetnél rajtam!”

„Van közöttük, amit már közölnének . . .”

„Mit érnék el vele?”

„Híres ember lennél!”

„Ahhoz nem vagyok elég hiú!”

„Rád férne egy kis hiúság.”

„Az ördögnek kell az! Nem akarok majmot csinálni magamból! Negyven évig küzdöttem azért, hogy ember legyek, hogy ember maradjak.”

„Én akarom, hogy hiú legyél!”

„Miért?”

„Azért, mert a hiúsággal sok minden együtt jár. Az egészséges hiúsággal.”

„Marhaság! Ugyan mi járna vele?”

„Mondjuk . . . Többet adnál magadra. A külsődre . . . Rendesen ápolnád a körmeidet, mosnád a lábaidat és egyebeket! . . .”

„Leltározz tovább! Hallgatlak! . . .”

„Vége, nincs tovább! Látom, megsértődöttél . . .”

„Nem is tudtam, hogy ilyen koszosnak tartasz!”

„Én csak a felnőtt szemével nézlek — nevetett a nő. — Te komoly vagy, és okos . . . Szinte a kor előtt jár az értelmed, de egyes dolgokban visszamaradtál, legalább negyven évre!”

„Nem négyszázat akartál mondani?”

„Negyvenet mondtam! Egy macskához viszonyítva, mondjuk, néhány millió évet! . . . Biztosan megfigyelted már a macskát, amelyik számolni se tud, egy kávédarálót se képes összeszerelni, verset sohase fog írni, pláne elmélkedni nem fog soha a világegyetemről . . . És mégis, mindennap tisztálkodik, fürdik, a maga módján! . . .”

„Tudom! — mondta a férfi bosszúsan. — Ad a külsejére, ápolja a körmeit, mindennap megmossa a lábait és egyebeket! . . . Jó! Nos, akkor ajánlom neked, hogy udvaroltass magadnak egy hiú kandúrral!”

„Primitív vagy! És közönséges!” — mondta a nő.

Fogta a táskáját és elindult . . . A férfi elvette a táskáját, és a székre nyomta . . .

„Ne bolondozz . . . Új a fenekeden, és várj rám. Felöltözök és elmegyünk valahová . . .”

„Nem tárgyalok veled!” — mondta a nő.

„Ne duzzogj, amore! Kérlek! Valóban szutykos vagyok, igazad van. Hülyeség lenne most azzal takaróznom, hogy olyannyira törődök a szel-

lememmel, hogy egyszerűen nem is gondolok anyagi szükségleteimre. Vagy, ahogy Te mondanád: nem viszonyulok kultürember módjára a porhüvelyemhez! Mint ahogy az se érdekel, hogy mit eszek. Hogy számomra ez banális művelet."

„Günyolódsz? — kérdezte a nő, kissé megenyhülve. — Egyáltalán nincs miért!”

„Olyan komoly vagyok, mint a kolera. Becsületesemre! Éppen örülök, hogy az orromba dobtad a bűdös zoknijaimat és egyebeket! Persze, átvitt értelemben. Ígérem, hogy mától kezdve, mindig olyan ápoltság és kivakart leszek, mint egy friss halott!”

Bement a fürdőszobába...

Utána asztalhoz ültek, hogy egyenek. A nő szótlánul nézte. Rejtélyesen mosolygott.

„Min töröd a fejed, mon ami?” — kérdezte a férfi.

A nő kacagni kezdett.

„Te egy reménytelen, művelt bugris vagy! — mondta. — Az is maradsz!”

„Miért?”

„Órák hosszat sikálsz magad, azért, hogy a végén felhúzd a tiszta lábadra a szutykos zoknit!”

„Bocsánat! — mondta a férfi pirulva, először a hat év alatt. — Úgy látszik, vannak dolgok, amik erősebbek az értelemnél... Őszintén mondom, most kezdem magam igazából felfedezni! Ez kétségbeejtő. Legalább annyira, amennyire kiegészíti az ember jellembeli kvalitásait, etikai tudatát... El tudom képzelni, hogy mekkora az én tekintélyem előtted!...”

A nő melegen nézett rá.

„Úlj mellém, és figyelj! — mondta. — Úgy is mondhatnám, hogy szerencséd volt velem... Úgy is, hogy vannak asszonyok, akik álmukban se figyelnek fel az ilyesmire, mondva: 'Ez természetes! A férfi akkor férfi, ha büzlik!'... Én az értelem megszegésének tartom ezt. Ez nálam egy életigazság!... Szerencséd, annyiban, hogy rám akadtál, mert én ezek mögött az embert láttam meg benned, a szeretetre és tiszteletre érdemeset. A tekintély-ügy, az pusztán felfogás dolga... Nem okvetlenül tiszteletre érdemes egy olyan valaki, aki naponta háromszor fürdik meg és percenként váltogatja a pelenkáit... Érted?”

„Értem — mondta a férfi. — Csak nehéz lesz túlesnem ezen a leckén... Úgy érzem, hogy túlságosan kicsontoztál, kizsigereltél ahhoz, hogy szeretni tudjál! Őszintén bevallom neked, eddig egy átlag kis szerelmes tyúknak tartottalak, aki megtanult főzni, vasalni és szeretkezni, és itt véget ért minden tudománya! Most haragszol, ugye?”

„A nyíltságért még nagyobb nyíltság jár! — mondta a nő. — Én ilyen vagyok! Tudd meg, hogy igazából, teljes lelkeimmel egy hónapja csak, hogy szeretlek... Egy hónapja... Emlékszel?”

„Mi volt akkor?” — kérdezte a férfi.

„Akkor mondtad nekem, hogy... dögölj meg!”

„Bocsáss meg nekem! Könyörgöm! — kérte a férfi. — Nem akartam, hidd el, nem akartam komolyan.”

„Kiszaladt a szádon! Őszintén, igazán, tele keserőséggel, féltéssel, mérhetetlen aggodalommal, szeretettel, átkozódó rajongással és imádatlall... Akkor szerettelek meg... Tudtam, hogy az életedet adnád értem. Gondolkodás nélkül.”

„Megbocsátasz?” — kérdezte a férfi.
 „Szeretlek . . . És még annál is több . . .”
 „Meddig?” — kérdezte felszabadultan a férfi.
 „Százegy évig!”
 „És azután?”
 „Fű leszek . . . És talán megesz egy tehén . . .”
 „Kedves állat . . . igazán kedves állat.”
 „Én?” — kérdezte a nő.
 „A tehén!” — mondta a férfi nevetve.
 Összebújtak, és nagyon szerették egymást.
 „Igyunk valamit — mondta a nő. — Ünnepeljük meg ezt a napot!”
 „Van egy burgundink itthon! Azt isszuk meg! Jó lesz?”
 „Jobb, mint a pezsgő — mondta a nő. — Tudod mit gondoltam? Nem fogod kitalálni, fogadjunk!”
 „Bármit gondoltál, imádlak!”
 „Utána kimegyünk messze, a városon túl . . . Szeretnék állatokat látni! — mondta rajongva a nő. — Édes, szép, tiszta szemű és tiszta lelkű, jó-ságos, békés állatokat! . . . És bűzát, lepkét és számtörtővist! Meglátod, egy mennyország lesz!”
 „Igen — mondta a férfi. — Kimegyünk, lélekszentelőre . . . Eszünk jó, harsogó levegőt, és iszunk rá isteni napfényt! . . . És aztán, egyszerre a pokol fenekéről felbukkannak az autók és belerondítanak a mennyországunkba! . . .”
 A nő elkedvetlenedett.
 „Az erdőben talán nem rohangálnak az autók?”
 „Talán csak a bozótokban nem!” . . .

*

Messze, a látóhatár rezgő, kékesszürke vízében két kutya hancúrozott . . . A nagy és fényes mezőn ők voltak az egyetlen elevenség.

A közeli legelőn néhány pányvára fogott ló ténfergett. Csorgó vérük csillogott a verőfényben, és bőrük szüntelenül rángatózott. A böglyöket üzték magukról.

„Ugye, fájhat szegényeknek?” — kérdezte a nő.

„Bizonyára szívesebben lennének szabad, kétlábú kirándulók!”

„Hogy lehetsz ilyen cinikus?” — kérdezte a nő.

„Hogyha én egy Onassis lennék, megváltanám őket! Kapnának tőlem egy mesés nyugdíjat és dús levegőt, pányva nélkül! És páncél-pizsamát a böglyök ellen! . . .”

„Most meg egyenesen utálatos vagy!” — mondta a nő, és majdnem elsírta magát.

„Miért hozol ilyen nehéz helyzetbe a kérdéseiddel? Nekem se mindegy! De mit tehetek mást, mint hogy a magam rovására is ironizáljak . . . Gyere, menjünk innen!”

Összebújva, szóltanul mentek az erdő felé. Távolabb az erdő peremétől megálltak egy kis tisztáson, amely olyan volt, mint egy csukott szemmel beültetett virágoskert: színfoltok rendszertelen bolygása, nyers, bizonytalan zöld alapon. A kis tisztást dús csalántenyészet határolta kelet felől.

Leültek, és cigarettára gyújtottak.

„Ma még nem is csókoltál meg!” — mondta a férfi.
 „Szomorú vagyok” — mondta a nő.
 „Haragszol?”
 „Magamra haragszom!”
 „Ugyan miért?”
 „Mert ilyen érzékeny vagyok! Minden bánt!”
 „Ne gondolj rá! Nem kellett volna kijönnünk... Nekem se jó. Még a cigareta is keserű... Úgy érzem magam itt a természetben, mint egy óriási tál saláta közepén.”
 A nő elkezdett nevetni, de a nevetésből sírás lett. A férfi megfogta a kezét...

„Mi baj van, drágám?”
 „Hagyjál!... Meg akarok halni!”
 Végignyúlt a virágokon, azután elcsendesült. Elaludt. Magától ébredt fel. Jókedvű volt, és mosolygott.
 „Láttál tehénkét?” — kérdezte.
 „Egy autót láttam. Bement az erdőbe... Meg egy gólyát, körözött a fák között, meg egy csoport varjút...”
 „Mit csináltál, amíg aludtam?”
 „Simogattalak... Nem érezted?”
 „Azt álmodtam, hogy volt egy gyerekem... Bocinak hívtam... Édes volt...”
 „Olyan, mint te?”
 „Feküdj mellém... Most megcsókollak! — mondta a nő. — Terád hasonlított!”
 Odahúzta a férfi fejét, és megcsókolta.
 „Kívánlak, nagyon!”
 „Most ne!” — mondta a nő.
 „Nem szeretsz?”
 „Nagyon szeretlek!”
 A férfi felült, és elgondolkozott.
 „Nagyon rossz?” — kérdezte a nő.
 „Nem!”
 „Mire gondoltál?”
 „Azt mondom, hogy szeretsz!”
 „Jól tudod!”
 „Be is bizonyítanád?”
 A nő felült. Furcsán nézett a férfira.
 „Nem eléggé bizonyítottam?”
 „De igen! Úgy gondolom, még jobban is... Más módon...”
 „Öljem meg magam?”
 „Azt nem! Vessd bele magad abba a csalánbokorba!”
 „Meztelenül?” — kérdezte a nő.
 „Meztelenül.” — mondta a férfi.
 „Csak ennyit kívánsz tőlem?”
 „Csak ennyit!”
 „Akkor elhiszed, hogy nagyon és igazán szeretlek?”
 „Akkor elhiszem!”
 „Boldogan! — mondta a nő. — Örülök, hogy ilyen csekéllyel is beéred! És hogy ez végképp meg fog győzni!”

Gyorsan levetkőzött, és meztelenül a férfihoz ment. Nyugodtan mondta, úgy, mintha búcsúzna:

„Ölelj meg, nagyon . . .”

A férfi magához szorította, és eszelősen csókolta, ahol érte.

Aztán váratlanul felnyögött:

„Nem akarom ezt! Nem engedlek! Idióta vagyok! Hiszek neked!”

A nő mosolygott rá. Valamit mondani akart, aztán váratlanul kiszakította magát a szorításból, és bele akarta vetni magát a csalánbozótba. A férfi elkapta, és visszavitte a tisztásra.

„Ennyi elég volt! Tudom, hogy kész vagy erre a borzasztó áldozatra, de én élve akarlak és nem halva!”

„Nem jól tette, hogy visszatartottál — mondta csalódottan a nő. — Tudom, hogy emiatt sohase lesz nyugtód, mert megfosztottad magad a bizonyosságtól . . . A látványtól, hogy szenvedni láss! És azt is tudom, hogy ezért gyötörni fogsz, ami jobban fog fájni, mint a csalánégés.”

„Jól van, gondolj, amit akarsz, csak maradj ilyenek, amilyen most vagy. Nem kívánok több áldozatot!”

„Figyelmeztetek — mondta a nő —, meglehet, hogy sohase lesz alkalmad erre többé!”

„Nem is lesz rá szükség! Erről biztosítalak! Most pedig, öltözz fel, életem, és megyünk!”

„És az állatkáim, a tiszta szemű és tiszta szívű állatkáim, és a tehénkém?! Mikor látom meg azokat?”

„Majd otthon! — mondta a férfi. — Veszünk egy zoó-könyvet, és gyönyörködhetsz bennük kedvedre. Vagy bemegyünk a főutcára, ott is megláthatod őket!”

„Nem vagyok kíváncsi a műállatokra, én igaziakat akarok! Akik békések, szelídek és tiszták!”

„Láttad őket, amikor jöttünk!” — mondta a férfi.

„Láttam!” — mondta a nő szomorúan.

Felkelt, és felvette magára a ruháit. Olyan egykedvűen és sután, mintha egy idegen lényt öltöztetne.

Amikor kiértek az erdőből, a legelőn néhány heverésző suhanc mellett haladtak el, akik köszöntötték őket. A nő barátságosan rájuk mosolygott.

„Láttad, milyen illedelmesek, kedvesek ezek a fiúk? — kérdezte. — Nem olyan utálatosak, mint a városiak, ugye, szívem?”

A férfi megállt, és megfogta a nő karját:

„Neked szóltak — mondta —, várj csak.”

A fiúk egymásután kiabáltak:

„Ugye, kisasszony, hány tüske szűrődött a seggibe, ott az erdőben?!”

„Hányat bírtál ki, anyuskám?”

„Jelentkezz nálam, ha seggbe rúgtad ezt a nyamvadt palit!”

„Akkora tőgyed van, mint a Riska tehénnek!”

„Mikor jössz el, kisanyám, a bugyidért, amit a múltkor nálam felejtettél?!”

„Szörnyetegek! — mondta utálattal a nő. — Romlott zsványok! Nyomorult fenevadak!”

Ráborult a férfira.

„Ezek ilyenek, édesem! — mondta felindulva a férfi. — Mit tehetsz velük? Rájuk kell hagyni! Pizskok.”

„Istenem — sírta a nő —, csak férfi lehetnék egy pillanatra! Csak egyetlen pillanatra! Nem nagyobb, csak akkora, mint a mákszem!

„Mit tennél? Mit tehetek én? — mondta lelketlenül a férfi. — Álljak össze egy primitív csürrhével verekedni?!... Azt akard?”

A nő a férfi szemébe nézett egy pillanatra, és azt mondta:

„Ne szólíts többé édesemnek...”

Utána megindult a keskeny csapáson, a város felé... A férfi állt egy darabig, mintha a földre lett volna ültetve. Még egyszer visszanézett a sahancok felé. Vállat volt, és elindult a nő után.

Eloltotta a cigarettát. Elzárta a csöpögő csapot, és megnézte az órát. Azután odament az alvó nőhöz, és föléje hajolva megcsókolta a vállát. A nő felérezett, és magához húzta.

„Ma nálam alszol — mondta a férfi. — Késő van már. Én is elaludtam.”

„De külön alszunk!” — mondta a nő.

„Ahogy akard, édesem.”

„Hogy mondtad?”

„Ahogy akard, asszonyom” — mondta a férfi célzatosan.

„Így már más. Feküdj mellém egy kicsit...”

„Engedd ki a torkom — mondta rekedten a férfi. — Mondok valamit.”

„Meglépetés?”

„Az!”

„Mikor eszelted ki?”

„Most, a fürdőszobában.”

„Akkor biztosan tiszta lehet!”

„Ne gúnyolódj!”

„Jól van, mondd!”

„Holnap házasságot kötünk! A feleségem leszel!”

„Nekem is van egy meglépetésem!” — mondta a nő.

„Mikor gondoltad ki?”

„Most. Álmomban!”

„Titok?”

„Nem!”

„Halljam!”

„Nem leszek a feleséged!”

A férfi hirtelen felült az ágyban, és rémülten kérdezte:

„Ez komoly?!”

„A legkomolyabb!”

„Nem szeretsz már?”

„De igen... Csak oszloznod kell rajtam! Valakivel...”

„Ki az?!” — kérdezte fenyegető hangon a férfi.

„Add ide a kezed” — mondta melegen a nő —, itt van... Érzed?...
Három hónap múlva megmozdul...